

Els
bons
fills

ROSA RIBAS

Capital Books

ELS BONS FILLS

Títol original:
Los buenos hijos

© 2021 Rosa Ribas
Autora representada per
The Ella Sher Literary Agency

© 2021 Ricard Vela, per la traducció

© Michele Bighignoli / Alamy Stock Photo,
per la imatge de portada

© 9 Grup Editorial SL, per l'edició
Capital Books
c. Mallorca, 314, 1r 2a B • 08037 Barcelona
T. 93 363 08 23
info@capitalbooks.cat
www.capitalbooks.cat

Disseny gràfic: J. Mauricio Restrepo

Primera edició: setembre de 2021
ISBN: 978-84-121479-9-5
DL B 11215-2021
Imprès a Romanyà Valls, SA

Tots els drets reservats.

ELS BONS FILLS

ROSA RIBAS

Traducció de Ricard Vela

En memòria de l'Ana Portnoy,
que ens va veure bells i bons

A la Lola li agradaven els enterraments.

A la Nora també.

Tanmateix, en Mateo continuava sorprès per la lleugeresa amb què la seva dona havia preguntat a la seva filla: «Vens a l'enterrament de la cistellera?».

I encara més per la naturalitat amb què la Nora havia contestat: «D'acord».

S'havia posat un abric fosc i uns minuts després totes dues sortien tan contentes cap a l'enorme església de Sant Andreu.

Com si no hagués passat res. Com si la seva filla gran no hagués estat desapareguda, sense cap pista, durant sis mesos. Com si no fes una mica més d'un mes que estava a casa, dormint una altra vegada a la seva antiga habitació, que havia estat a punt de convertir-se en un altre altar dels fills perduts. Com si, des que havia tornat, no hagués callat sobre els motius d'aquella fugida.

Però ara la mare li deia: «Vens a l'enterrament de la cistellera?».

I la filla li contestava: «D'acord».

I, tot seguit, totes dues sortien al carrer fred de gener i a ell el deixaven al despatx de l'agència, tot sol, tan desconcertat que no aconseguia estar-se assegut.

La cistellera era la Meritxell Pujadó, la dona d'en Damià, un dels quatre vells poca-soltes que jugaven cada dia al dòmino en una de les taules del cafè Versailles. La cistellera era del barri «de tota la vida», com la Lola.

En Mateo es preguntava si l'Antoni, un altre dels quatre

vells, aquesta vegada també devia haver anunciat aquella mort amb un dels seus mals humors sobtats. L'Antoni es vantava de preveure quan algú del barri s'havia de morir, però només si era dels «de tota la vida». Potser per això no havia pressentit el traspass del pare d'en Mateo, feia dos mesos, perquè ells no eren del barri de tota la vida.

En aquesta ocasió, en canvi, en Damià devia haver anat a la seva cita matinal al cafè, devia haver vist el rictus malhumorat de l'Antoni, en comptes del seu petit somriure irònic, i li devia haver preguntat: «Què? Que fa pudor de mort un altre cop?», mentre seia al seu lloc de sempre. Després devien haver jugat les seves partides fins a l'hora habitual de tornar a casa, on es trobaria la dona morta al terra de la terrassa, mig embolcallada amb el llençol que estava estenent, com si fos una mortalla humida. En caure havia intentat aferrar-se a una de les cordes i havia fet caure el cistellet de plàstic de les agulles d'estendre, que li van quedar totes escampades al voltant.

En comptes de trucar al 112, en Damià es va abalancar sobre el petit mur que separava casa seva de la del costat i va demanar ajuda a la veïna, que va aparèixer amb tots aquells crits i es va encarregar, primer, d'avisar a urgències i, una mica més tard, amb l'ambulància allunyant-se carrer avall, de fer córrer la notícia pel barri. Amb l'alleujament amb sordina que imprimeix a les morts dels altres el fet de no ser-ne els protagonistes, l'escena va anar guanyant en detalls i es va convertir en una seqüència; i després en una pel·lícula que ja havia passat de curt a llargmetratge. I que en aquell mateix moment continuaven ampliant a l'església. La segona part seria la viduïtat d'en Damià.

La Lola i la Nora ja en portarien la versió actualitzada.

La Lola, més lligada a la vida del barri, passaria llista dels assistents i els posaria nota. Mai prou bona. En Mateo esperava que es comportés durant l'enterrament. Encara que semblava tranquil·la i centrada, era imprevisible. Potser les hauria d'haver acompanyat.

I tant de bo la seva filla recuperés la capacitat de fixar-se en els detalls més aviat còmics i tornés amb ganes d'explicar alguna anècdota. Era tan bona observadora com la seva mare, però més benèvola, més irònica que sarcàstica.

Mare i filla en tornarien carregades d'històries.

Com abans.

Sí, com abans.

I, tanmateix, ell no s'ho acabava de creure.

Semblava que tot tornava a anar bé a casa, a l'agència. Però hi havia un forat enorme de temps i de preguntes. No es podia tornar a començar sense més ni més, no es podia fer com si els darrers mesos no haguessin existit, amb totes les hores d'angoixa, de recerques desesperades, de teories i de pors que gairebé l'havien trencat. Recordava amb horror que, si no hagués estat per la intervenció de l'Ayala, fins i tot hauria estat a punt de matar un home d'una pallissa perquè havia sospitat que tenia alguna cosa a veure amb la desaparició de la seva filla.

I ara la seva mare li deia:

—Vens a l'enterrament de la cistellera?

I ella li contestava:

—D'acord.

I a ell el deixaven allà, aguantant el rètol del final davant de la càmera, sense assabentar-se que l'equip de filmació ja se n'havia anat.

—Per què les pel·lícules no expliquen que hi ha un dia, i un altre, i un altre, després del final feliç?

Ho preguntava als dos homes, dos estibadors, que fumaven en pipa damunt d'uns fardells en un dels quatre quadres amb escenes portuàries que havien estat del besavi indià de la Lola. Al fons, un vaixell que, segons en Marc, era una goleta.

Abans de passar per l'agència, l'Amàlia va entrar a casa. A baix no hi va trobar ningú i va pujar directament a la segona planta,

a l'habitació de la Nora. Hi va treure el cap. El sol hi entrava per les dues finestres que donaven al jardí, però en aquella cambra gairebé nua hi feia fred.

Alleugerida, va veure el llit desfet; la seva germana havia dormit allà. Podia ser que la força centrífuga que se l'havia emportada es trobés encara latent, tot i que de moment no hi havia res que ho fes sospitar. La Nora continuava una mica llunyana, una mica apàtica de vegades, però semblava tranquil·la.

Al davant d'una de les finestres hi havia l'escriptori de caoba pesant i tètric que havia estat del besavi Josep, l'estraperlista. A la família materna tots els avis tenien sobrenoms, com la reialesa. Però no n'hi havia cap que es digués «el Savi» o «el Cerimoniós», sinó en Magí, «l'Indià», rebatejat com «el Negrer», gràcies o per culpa de les indagacions de la Nora. Després hi havia el seu fill Josep, «l'Estraperlista», i, finalment, el pobre avi Salvador, conegut amb el malnom d'«el Dilapidador», perquè en pocs anys s'havia rebentat la fortuna familiar. Els avis paterns, en canvi, simplement es deien tots Conrado.

Al damunt de l'escriptori de la Nora hi havia alguns papers amb l'empremta fosca de la seva lletra atapeïda. Es va alarmar. Va agafar els papers. Eren notes de treball sobre el cas que estaven investigant plegades. De tota manera, va obrir els calaixos de l'escriptori. Tres a cada banda, buits. Al calaix del mig, un parell de llapis van rodolar amb la falsa alegria dels nens abandonats en un parc d'atraccions.

Acabat el control, tocava començar a fer feina. Va baixar.

Un passadís sense llum connectava la part de l'habitatge amb la de les oficines de l'agència. Quan el seu pare va reformar la casa per fundar Hernández Detectius, es va oblidar de posar-hi llums. Deia que havia estat una badada del paleta, però els seus germans i ella sempre havien sospitat que ho havia deixat així perquè quan eren petits els feia por la foscor, i d'aquesta manera no s'acostaven a tafanejar pels despatxos. La

necessitat d'il·luminar aquell tub tenebrós era un tema de conversa recurrent en la família. O potser una tradició?

Va travessar el passadís i va obrir la porta del segon despatx, l'oficial, el de rebre els clients. El pare s'estava mirant els quadrets de tema colonial que havien estat de l'indià, el que havia construït la casa. A la mateixa paret, els títols de tots els detectius de l'agència, penjats en columna per ordre d'edat, el pare, l'Ayala, la Nora, en Marc i ella.

—I la Nora?

—Ha sortit amb la teva mare. Han anat a un enterrament.

—La cistellera?

—Com ho saps?

—He passat per la plaça Orfila i hi he vist la gent que entrava a l'església.

Anava a explicar-li que s'havia creuat amb l'Olga Sants, una jubilada que encara es guanyava alguns diners extra tirant les cartes i fent tractaments de bellesa al saló del seu pis, i que li havia explicat una història estranya d'un halò d'agulles d'estendre la roba que dibuixaven un halo al voltant del cap de la difunta, «com el de la Pilarica, encara que en petit i de plàstic», però el seu pare tenia altres coses al cap.

—És un bon senyal, no et sembla?

—Això de l'enterrament?

—Sí. I que hi hagi anat amb la teva mare.

—Sí, suposo que sí.

Totes dues tenien afició per les coses morboses. Enterraments, obituaris, aniversaris, accidents amb víctimes mortals..., es podien passar un àpat sencer parlant-ne. Sí, era un símptoma que la seva germana tornava a ser una mica més la d'abans.

—Un cafè?

El pare se'n va anar cap a l'altra banda del despatx, on, damunt d'un moble llarg ple d'arxivadors, hi havia una màquina d'acer inoxidable amb claus, vàlvules, manòmetre, botons..., coronada per una superfície en què les tasses s'escalfaven cap per avall.

—Com aneu amb el cas?

Era el primer en què treballava la Nora des que havia tornat. Una cosa fàcil, que en realitat hauria pogut portar tota sola: el seguiment d'un marit infidel perquè l'esposa pogués interposar la demanda de divorci. Poques emocions, la dona ho sabia des de feia temps i actuava amb el cap fred. Res de drames, només sordidesa.

—Aquest matí, res. El bon home ha anat a la feina. Primer a l'oficina. Després ha sortit a visitar un client a l'avinguda de Madrid i més tard ha tornat a l'oficina.

—No ha aprofitat que estava a poca distància del carrer Galileu per acostar-se a fer una visita a l'amant?

—No. No hauria tingut temps.

«Ni per a un pim-pam», va pensar l'Amàlia, però no l'hi va dir. Una part de la rudesia del llenguatge que comportava la seva professió es perdia en el cas d'una dona i, encara més, quan el cap era el teu pare.

Damunt de la taula va veure més notes de la seva germana. A mà i a llapis. Ella, en canvi, dictava al mòbil i una aplicació ho transcrivia. Amb la Nora també havia tornat el so subtil i rítmic de la mina dels llapis fregant contra el paper. La seva germana ho anotava tot, amb una lletra diminuta i clara. Ho havia fet sempre. El cap de la Nora acotat sobre un paper era una imatge constant; el fregament del llapis, la banda sonora.

—I ara?

—En un dinar de negocis.

—Et quedes a dinar?

—He quedat amb en Daniel, amb l'Ayala.

—És clar.

El seu pare continuava entre incòmode i confós per la seva relació amb l'Ayala.

En cert sentit, ella també era una retornada. Havia abandonat l'agència després d'una discussió forta amb el pare per un assumpte familiar, havia trobat feina en una altra agència i la'n

van fer fora per absentar-se'n sense permís ni justificació quan va anar a buscar la Nora. Un altre assumpte familiar.

El pare li va oferir de tornar a Hernández Detectius. El sou era, com abans, baix; les hores, moltes. A les empreses familiars no hi ha convenis, però sí un tracte diferent, i ella era l'heroïna, la que havia aconseguit l'impossible.

I també la que havia tingut l'atreviment de treballar en una altra agència de detectius. És la manera de ser algú a les empreses familiars, deixant ben clar que se'n coneix el camí per sortir-ne.

—A la tarda tornaré per treballar a l'altre despatx —va dir, després de resumir el seu matí a en Mateo.

Perquè ella seria l'heroïna i coneixeria el camí de sortida, però ell no havia deixat de ser el cap i havia decidit que, mentre la Nora seguia el marit infidel, ella s'ocupés d'una altra feina, un informe prelaboral rutinari d'una empleada domèstica, de manera que li tocava estar-se davant de l'ordinador comprovant les dades del seu currículum i fent trucades. «Bona tarda, només volia saber quants nens es va menjar crus la senyora Ruiz quan treballava a casa seva.»

—A veure si la Nora té més sort a la tarda —va dir llavors el pare.

De sobte, l'Amàlia va entendre per què el seu pare li havia assignat a ella les observacions del matí i a la Nora les de la tarda. La gent sol ser infidel fora de l'horari laboral.

—Escolta, papa, digue'm una cosa: aquí del que es tracta és que la Nora tingui èxit amb el cas, oi que sí?

El pare es va tornar vermell de cop i volta. I, en comptes de donar-li una resposta, que tampoc era necessària, li va dir:

—Aquesta tarda vindrà en Constantin. I per fi hi haurà una pàgina web de l'agència, com sempre reclames.

Semblava que la volgués compensar d'alguna cosa, quan el que ella pretenia era modernitzar l'empresa. El seu pare, que tenia tan bon ull per captar el que els clients volien de debò, era molt poc sagaç amb els fills.

—Marc, arribaràs puntual a les dues? —El pare li trucava al mòbil—. És per calcular la quantitat d'arròs. Avui cuino jo. Ta mare i ta germana han anat a un enterrament.

Després que la Nora tornés, el convidaven a dinar a la casa familiar més sovint. I també l'àvia Carmen, que hi anava amb molt de gust perquè la viduïtat li pesava. En Marc sospitava que els seus pares cobrien d'aquesta manera la incomoditat de quedar-se tots dos sols amb la seva germana, que continuava sense donar explicacions sobre els mesos que havia estat desapareguda.

—I l'altra no en diu res —va comentar el pare abans de penjar; era una queixa recurrent de la qual el feia partícip.

Des que la Nora havia tornat, es referia a l'Amàlia com «l'altra» massa sovint. Durant la seva infantesa, quan es referia a ells davant d'altres persones, eren «la gran, el nen i la petita». A la Nora també li hauria pogut dir «la millor». Perquè era el que el pare pensava i no s'esforçava gens a dissimular-ho. Quan eren petits, ja els posava a prova amb jocs que camuflaven exàmens. I sempre guanyava la Nora. «No és just, és dos anys més gran», protestava en Marc. I era precisament la Nora la que, quan estaven sols, l'hi reconeixia i li aconsellava que no protestés tant perquè el pare no el considerés un gemegós. L'Amàlia, la petita o l'altra, semblava feliçment immune; jugava, perdia i admirava la seva germana com si fos una deïtat. «Doncs ja la torneu a tenir aquí. A veure si us aneu tranquil·litzant», es va dir sense apartar la mirada de la porta de càrrega i descàrrega de la indústria càrnia.

—Ves qui acaba d'arribar!

Es va redreçar al seient del cotxe per poder enfocar millor. Allà el tenia. Les portes del darrere de la furgoneta es van obrir com una gola famolenca i van començar per engolir dos costellams i mig de porc. Després, dues caixes de pollastres plo-

mats, amb els culets arromangats a l'aire, van abandonar el magatzem de la planta en ple dia. Allò era robar bé, a la vista de tothom. A qui cridaria l'atenció un home amb un mandil que anava carregant peces de carn en una furgoneta blanca amb els tres porquets de Disney dibuixats als laterals? Fins i tot allò era robat. Va riure i va girar en excés l'objectiu de la càmera. Els ulls dels conills escorxats, els darrers a entrar a la panxa del monstre, tenien l'expressió de terror de les princeses raptades. Què li havia dit el seu pare que hi havia per dinar? Arròs. Seria a la cubana. El pare era un cuiner de batalla. Quan va fer els quaranta, els tres fills li van regalar un llibre de cuina, *Las recetas de Carvalho*, i ell ho va interpretar com una al·lusió a la professió i no a la limitació dels seus dots culinaris. El pare era així, entenia el que volia entendre.

L'empleat de la indústria càrnia no aconseguia tancar bé les portes de la furgoneta, cosa que va obligar el conductor, que fins aleshores no havia sortit de la cabina, a ajudar-lo. Un regal. Els va fotografiar junts. Ja els tenia.

A en Marc li van venir unes ganes sobtades de prendre una cervesa per celebrar la seva sort. Llavors va recordar que a casa dels pares no podria ser. Després que hi tornés la Nora, la mare havia decidit, una vegada més, deixar de beure. I calia dir a favor seu que ja feia força temps que no requeia. No havia pres res durant el Nadal, que aquell any havien celebrat com de puntetes. Massa propera, la mort de l'avi Conrado; massa fràgils, els ànims de la Nora.

La nit de Cap d'Any la mare va brindar amb aigua.

—Això no porta mala sort? —va preguntar l'Àlicia, la seva dona.

Tots els Hernández van notar el mateix dogal que els pressionava el coll. No hi havia res que els pogués portar pitjor sort que la mare bevent. I tots, en Marc n'estava segur, es preguntaven en quina data del calendari acabat d'estrenar posarien la creu per indicar que la mare havia abandonat el seu bon propò-

sit. Tot i que semblava més una promesa que un propòsit, una promesa a santa Nora, la retornada.

Mentre la furgoneta engegava, va guardar la càmera a la funda. Els hauria de seguir per documentar a quins restaurants servien la carn robada. Però ja ho faria, ara li venia de gust celebrar el seu èxit. El seu informant li passaria aviat les còpies dels albarans falsificats. Unes quantes fotos més i tancava la investigació.

Va sortir del cotxe. Al carrer paral·lel hi havia vist un bar.

PRIMERA PART

La Nora va sortir de l'enterrament una mica marejada. A l'olor espessa i lleugerament putrefacta de les flors se li havia sumat un encens massa oriental, més d'acord amb llums de sal de l'Himàlaia i figuretes del déu Xiva que amb les escenes bíbliques dels murals de l'església. A mitja cerimònia va estar a punt d'anar-se'n, però hauria atret massa l'atenció i hauria donat motiu a enraonies, a més de les que ja hi havia al barri sobre elles.

Abans de l'enterrament, la mare i ella s'havien trobat amb l'àvia Carmen a la plaça Orfila i havien entrat totes tres per la porta principal. La mare no ho faria mai per la lateral. Arribaven amb temps per ocupar un lloc estratègic, l'extrem d'un banc al mig de la nau enorme de l'església de Sant Andreu de Palomar. Des d'allà es podien veure perfectament els ocupants dels primers bancs i, abans, durant i després de la cerimònia, donar un cop d'ull a tota la resta sense haver de castigar-se les cervicals.

Al davant, al costat de la família d'en Damià, hi havia els altres tres vells del Versailles amb les seves dones i l'expressió d'indefensió, de terror latent, dels homes de la seva generació davant de la possibilitat d'enviudar. Als bancs del final, els assistents de compromís, alguns fins i tot drets. Però en aquell enterrament la mare no era l'única que passava llista. Mentre ella feia inventari a la seva esquerra, molts se la miraven amb curiositat. Alguns, que semblava que creien que els xiuxiuejos arribaven al seu destinatari en un sobre tancat, comentaven la seva presència:

–Mira, allà hi ha la Lola, la de l'indià, amb la sogra i la filla.

–Quina?

–La gran, la que va enviudar i se'n va anar de viatge per aquests mons de Déu.

–Pobreta! Tan jove!

–Se la veu desmillorada.

–Com estaries tu?

–I com s'assembla a la Lola! Esperem que només en el físic.

–Sembla normal.

–Home! Normal, normal..., no ho sé. Això del viatge és raret.

–Tu creus?

–A veure, se't mor el marit i tu, què fas? Te'n vas a veure món?

L'altra no va tenir temps de contestar, començava la música i, amb ella, va tornar a les orelles de la Nora una cosa que formava part de la banda sonora del barri, els cants desafortats de les tres germanes Salabert des del segon banc. Durant uns segons es va quedar atrapada entre l'emoció, tova com una magdalena proustiana, d'haver tornat al barri i unes ganes de riure incontenibles, provocades per les notes greus de la melodia. No perquè desafinessin menys a les agudes, sinó perquè arribaven a profunditats que feien témer que un dimoni esclau hagués pres possessió d'aquelles goles resseques. El frec amb el cos de l'àvia, que es prenia molt seriosament aquells actes, la va ajudar a reprimir-se.

Així doncs, es va aguantar el riure, el mareig, les ganes d'enfrontar-se a les persones que deien mal al seu darrere i a les mirades, i finalment van tornar a sortir al carrer, el moment preferit de la seva mare. Al davant de la porta la vorera era molt estreta, cosa que no permetia grans rotllanes, de manera que es van desplaçar, ara sí, cap al carreró lateral. Allà es reunien els que no pensaven anar al cementiri. L'àvia se'n va allunyar uns metres per xerrar amb unes veïnes. La mare es va quedar

aturada en un punt visible. Ferma, amb les mans plegades a la falda, esperava que la gent se li apropés.

—Ja has tornat —la va abordar en Miquel, el propietari d'una agència de viatges del carrer Malats i que, en realitat, ja l'havia vista passar més d'una vegada de camí cap al metro; així que la pregunta de debò era: «On has estat i per què no em vas comprar el viatge a mi?».

—Sí.

Les preguntes no formulades tenen el gran avantatge que no cal contestar-les.

—Me n'alegro.

—Què tal per Amèrica? —li va preguntar una dona que tenia una parada de verdures al mercat.

—Bé, bé.

Se'ls van afegir un parell de persones més.

—Jo vaig fer la ruta 66 en moto quan era jove, vaig començar a...

—La costa est és molt més que Nova York. Nosaltres, per exemple, vam anar a...

—Tu també hi vas anar, oi? —va intervenir la seva mare—. Unes fotos precioses.

Per què estava fent allò? Per què els donava carnassa? I ella li havia de seguir el joc, no la podia aturar, perquè ja tornava a tenir l'àvia al costat, que escoltava el que s'hi explicava amb molta atenció.

—Ah! Els parcs nacionals! Yellowstone! —va dir la de la parada de verdures—. Perquè devies anar a Yellowstone, oi?

—És el dels arbres gegants? —va preguntar l'àvia.

—Sí —va contestar ella amb feblesa.

—Doncs sí, allà sí que hi va anar —va dir l'àvia.

—I fins i tot hi va veure un *grizzly* —va afegir la mare.

Exclamacions d'admiració.

Però, per què ho feia, allò? Per què jugava amb foc d'aquella manera? En qualsevol moment es podien contradir i aixecar sospites sobre aquell suposat viatge.

—Noreta, això no m’ho havies explicat —li va dir l’àvia.

Mentrestant, ella es va recordar absurdament de l’os Yogui i del seu company Bubu, en un parc tan imaginari com el que se suposava que ella havia visitat sense telèfon, i sense cap mena de comunicació, quan va morir l’avi i no va poder assistir, per tant, a l’enterrament.

El propietari d’una farmàcia del carrer Arbúcies es va afegir a la rotllana.

—Un dels meus somnis, visitar els parcs nacionals dels Estats Units i veure-hi sequoies. I això del *grizzly* ja seria la cirereta del pastís.

La mare se la mirava amb orgull, com si no només hagués vist l’os, sinó que li hagués fet una abraçada i tot. Podria ser que, mentre anava explicant aquelles històries, fins i tot se les cregués.

—Anem-nos-en, mama. —Estava cansada de les preguntes i de la tensió per mantenir la coherència.

I es van acomiadar dels diferents grupets, però amb tanta proximitat de salutacions, frases fetes i bons desitjos que la van posar al límit de la seva resistència. Només volia fugir d’allà.

Quan creia que per fi se’n podrien anar cap a casa, els va interceptar el pas un animal negre amb sis cames, tres caps i només dos braços visibles. I també sis ulls còrvids que no acabaven de decidir quina de les dues havien d’abordar. La Nora es va agafar del braç de l’àvia, a la dreta, i del de la mare, a l’esquerra. Els tres caps canosos van saludar, els tres caps van somriure i el del centre, la més gran de les Salabert, va ser la que va parlar amb un rostre compungit.

—Ha de ser dur enviudar després de tota la vida junts! O potser és pitjor quan passa al principi?

La Nora va notar la tensió del cos de l’àvia en un costat, i ella mateixa es va quedar paralitzada davant de la maldat de la pregunta. Per sort, allò no era res que pogués acovardir la seva mare, que va fer espetegar la llengua amb menyspreu abans de contestar:

—El pitjor és haver-se passat la vida sense haver tastat cap home, com a molt algun ciri. Però us asseguro, estimades, que no és el mateix.

De debò que els havia dit el que acabava de dir? L'àvia semblava fins i tot espantada. La mare les va estirar totes dues i van travessar el carrer sense girar-se per mirar-se-les.

—Déu no existeix, és evident —va dir la mare—. Si existís, la cúpula de l'església els hauria caigut a sobre i hauria fet puré de garses mentre cantaven. Diuen que s'ha fet malbé amb les obres del metro, però han estat les veus d'aquestes tres que...

Després, la mare va començar a repassar l'enterrament sense importar-li que les seves suposades interlocutores no obrissin la boca. Van arribar a casa.

Feia olor de menjar.

La mare se'n va anar cap a la cuina, amb ganes de explicar-ho tot al pare. L'àvia va aturar la Nora al passadís.

—Què et passa?

—No puc deixar de pensar en el que ha dit aquella bruixa.

—Deixa-ho córrer, àvia. Tant se val!

—És que no sé què és pitjor, Noreta —li va dir en veu baixa, tot i que eren soles—, perdre el marit tan aviat, sense oportunitat per viure'l, o perdre'l després de tota una vida junts.

—No ho sé, àvia. Jo només puc parlar del meu cas.

Seu, inefable, inesgotable, perquè el dolor continuava allà, amb prou feines alleugerit pel temps. Més aviat al contrari, ja que la perseguia el record de les últimes paraules que havia intercanviat amb en Manel abans que tingués aquell accident amb la moto.

Van entrar a la cuina. El pare havia preparat un arròs amb gambes i calamars. S'havia lluït amb el sofregit i havia procurat que hi hagués prou socarrat per a ella i per a en Marc. El va servir amb un esforç entenedidor per ser equànime. Mentre raspava el fons de la cassola, no ho feia per als seus fills de trenta anys, sinó per als nens; perquè en Marc no es queixés que «a ella sem-

pre n'hi poses més», perquè l'àvia no li robés una cullerada d'arròs covat i fosc i la posés al plat del net que es queixava.

La mare, asseguda a la seva esquerra, va començar a passar llista de les presències i de les absències, poques, de l'enterrament. La llum que entrava pel finestral que donava al jardí enfosquia les arrugues que li encerclaven els ulls, com els cilis dels paramecis. Protozous d'aigües estantisses.

—I el vidu, en Damià, està molt afectat —va dir com a conclusió.

—Molt, molt —l'àvia li va fer el cor. Sense rancúnia, tot i que no suportava cap d'aquells quatre vells malcarats del Versalles.

El pare s'escoltava atent els relats que acompanyaven cada nom per si apareixia alguna informació nova que pagués la pena de guardar en aquell magatzem de drapaire que semblava ser la seva memòria.

—Els altres tres, en Serafí, en Miquel i... —A la Nora li faltava un nom.

—L'Antoni —va completar la mare.

—Això mateix. Els altres tres es miraven el taüt i després les seves dones, com si es preguntessin quina seria la propera.

—Quan el més normal és que els homes es morin abans.

—Lola, sisplau.

Amb la mirada, el pare va assenyalar l'àvia, que no va donar-se per al·ludida mentre anava repartint les últimes cullerades d'arròs als plats i es mirava amb tristesa el de la Nora, que encara era ple.

—Què passa? —va replicar la mare—. És una dada estadística.

La Nora va intercanviar una mirada còmplice amb en Marc, els ulls del qual li van semblar sospitosament tèrbols.

L'àvia li va fer un gest amb la mà per assenyalar-li el plat, «vinga, menja una miqueta més». Si haguessin estat soles, potser li hauria fet l'avionet. Es va ficar a la boca una altra forquilla amb arròs i després va apartar la mirada perquè no la instés a repetir.

La mare estava parlant de les tres germanes Salabert.

—Són una part fixa de l'elenc dels enterraments.

—Com tu —va fer broma el pare.

—Jo només hi vaig a mirar.

—Com tots els altres —va intervenir en Marc.

Amb aquell comentari, el seu germà va passar a ser el centre d'atenció del dinar.

—Recordeu quan me'l vaig endur de petit a l'enterrament de no me'n recordo qui? —va començar la mare.

—No, aquesta història no. —En Marc va girar els ulls en blanc.

La Nora ho agraiïa. El relat de les seves neurosis infantils formava part del folklore familiar. Anècdotes del passat que desviaven el focus de damunt d'ella. Les preguntes sobre la seva absència, fins i tot quan no es formulaven, eren tan presents que gairebé havien assolit una presència física. Només l'Amàlia sabia i callava. Però podia comptar amb la seva lleialtat, la seva germana era l'única de la família capaç de mantenir la seva paraula.

—Vam entrar a l'església i en Marc es va quedar enganxat a la paret i va arribar fins al banc fregant el jersei nou contra el mur.

De menut, a en Marc li feia vergonya que la gent se'l mirés per darrere. Es preguntava què hi devien estar veient i l'angoixava aquella part de la seva imatge que no podia controlar. Com era la part del darrere del cap? Com se li bellugava el cul? Com caminava?

Una vegada, va recordar la mare, l'havia enxampat entre dos miralls que estaven enfrontats, amb una expressió inquisitiva, movent-se d'una banda a l'altra i mirant-se l'esquena, la seva manera de caminar, la posició del coll, el cabell que li queia sobre el clatell.

—I tots ens preguntàvem: com s'ho deu haver fet, en Marc? Com deu haver transportat el mirall pesant del rebedor fins al

nostre dormitori per col·locar-lo just al davant del mirall de cos sencer de l'armari?

«Doncs així», els havia contestat el Marc de vuit anys, fent amb les mans el gest de despenjar el mirall pesant i caminant com un Frankenstein de cabells arrissats amb els braços estirats per carregar-lo.

El Marc de vint anys més tard es va aixecar i va recórrer l'espai entre la taula i la porta de la cuina per repetir aquells moviments, acompanyat per les rialles dels altres, que no semblaven advertir que una part de la seva matusseria no formava part del guió de la pantomima. Va seure al seu lloc i se'ls va anar mirant un per un, tot somrient, per rebre l'aplaudiment final. Ella també aplaudia, però el seu germà, sempre tan sensible a les reaccions dels altres, va notar que ella l'havia descobert. Va deixar de somriure durant el segon en què les seves mirades es van trobar. L'expressió de felicitat va reaparèixer quan l'àvia li va agafar el cap amb les dues mans, d'aquella manera com només ho saben fer les àvies, i li va fer un petó ben sonor al front.

–Molt bé, doncs, toca tornar a la feina –va dir el pare–. Marc, podries acompanyar l'àvia a casa?

El seu germà ho feia de bon grat; sempre havia estat el net preferit. La Nora se'ls va imaginar prenent-se un anís o una Agua del Carmen a la sala.

Com que el pare havia cuinat, a la mare li tocava fregar els plats. Però es va oferir a fer-ho ella. No volia anar al despatx, no tenia res nou a dir del cas en què estava treballant. Però la seva mare, amb l'amabilitat excessiva i desbordant que li demostrava des que havia tornat, no l'hi va permetre. Així que va seguir el pare pel passadís fosc fins al despatx.

Va seure en una de les butaquetes blaves d'un dels racons del despatx. Li feia una mica de mal l'estómac i li anava bé re- penjar-se.

El pare es va acostar a la cafetera.

–Un cafè?

–N'acabem de prendre un.

–Sí, és clar.

No va seure amb ella, sinó darrere del seu escriptori. Va en- gagar l'ordinador.

–Com portes el cas amb l'Amàlia?

–Ella no t'ha posat al dia?

–No, avui no hem parlat.

El pare mentia. L'Amàlia havia enviat un missatge al mòbil a la seva germana després d'haver parlat amb ell. Li va seguir el joc i li va explicar el que tenien sobre els seguiments de l'Alejo

Vera, el marit infidel, mentre esperava que el seu pare li tornés a preguntar per la seva absència, que era del que es tractava. Ho va fer quan ella estava a punt d'aixecar-se de la butaca blava per continuar amb la vigilància.

—Ja et vaig dir que no vull parlar d'això —va contestar, sense canviar el to amb què li havia parlat del cas.

—Filla, vaig pensar que volia dir que aleshores no volies fer-ho, però que en algun moment...

—Això és el que tu vas entendre.

—Però és que passen els dies, et vas incorporant aquí, a la família i a la feina, i no en sabem res.

Remenava papers d'un cantó a l'altre, com si busqués alguna cosa per evitar mirar-la. De cop i volta es va quedar quiet, mentre sostenia en l'aire un dels fullets vells de l'agència.

—Són com paneroles —va dir—. No sé quants n'he trobat i llençat i, així i tot, quan menys t'ho esperes, n'apareix un altre.

—Per què els llences?

—Perquè ja ningú contracta uns detectius perquè hagi llegit un fulllet. La teva germana té raó, és antiquat i...

—Pagerol. —Era una de les paraules preferides de l'Amàlia per definir l'agència—. Res més, papa? M'he de posar a treballar.

—No, res més. A veure si avui l'atrapes.

La mirava fixament, com si no estigués disposat a abandonar l'esperança que li n'expliqués alguna cosa abans de desaparèixer darrere de la porta del despatx. Naturalment, el va desil·lusionar.

Aquella vegada, les seves expectatives no es complirien.

El seu pare sempre n'esperava alguna cosa, d'ella. Abans, ja fos a la feina, a l'escola o en els estudis, les expectatives paternes es podien resumir amb una paraula molt capitalista, «rendiment». I ella s'havia adaptat a suportar-les, igual que els peixos abissals aguanten la pressió de tones i tones d'aigua sobre els seus cossos. El preu que es paga és la monstruositat, boques enormes de dents aterridores, cossos gelatinosos i

també la capacitat de crear llum pròpia; però la bioluminescència no serveix per veure-hi en la foscor, sinó per atraure les preses.

Prou. Calia que es concentrés en l'home que estava investigant. L'Alejo Vera era un sexagenari amb el qual la natura havia tingut el gest generós de conservar-li una cabellera abundosa. I la resta del cos la mantenia en forma sotmetent-se a unes sessions esportives tiràniques en un gimnàs luxós de Pedralbes. Des d'allà l'havia seguit fins a un pis del carrer Galileu, a Sants. Era una sort que la seva amant visqués en un barri popular, on hi havia com a mínim un bar a cada carrer. En els seguiments als barris alts de Barcelona, tan residencials, tan de portes endins, les esperes eren complicades i incòmodes. La gent desconfiava quan la veia allà dreta en un portal, per molt que fos una dona ben vestida, i a molts dels edificis hi havia porters o càmeres de vigilància, i allò l'obligava a seure en un banc, si és que n'hi havia cap, perquè en aquells barris semblava que la gent no es cansava quan caminava; llavors tocava passejar pel carrer amunt i avall fent veure que esperava algú.

Allà, en canvi, hi havia tres bars per triar. Es va ficar dins del que li oferia una millor perspectiva, amb tanta fortuna que va trobar una tauleta lliure davant del finestral i va quedar mig oculta darrere de les gruixudes lletres blanques que hi havia pintades al vidre: ENTREPANS VARIATS. Va deixar el bloc a la taula. Segons el protocol, era necessari consignar-hi les hores exactes dels seus moviments i documentar-ho, si era possible, amb fotografies. Potser tindria sort i l'home sortiria al carrer amb l'amant i els podria enxampar en una actitud afectuosa, comprometedora.

Va demanar un cafè amb llet. Es feia fosc. La llum que anava minvant a l'exterior feia que es veiés a si mateixa reflectida al vidre de la finestra i, encara que la blancor de la tassa li robava protagonisme en la imatge, no va poder evitar posar-se trista. Va canviar de postura i va seure de manera que podia

observar el portal sense haver de veure's de perfil. Una fiblada a la templa li va anunciar el mal de cap. Va deixar la càmera a mà.

Una hora més tard, ja s'havia fet de nit. Per què no sortia d'una vegada? «Vinga, home, que a la teva edat i amb la pallissa que t'has fotut al gimnàs tampoc pot ser que un clau et duri tant.» El mal de cap se li aguditzava. Va començar a odiar aquell paio. Per culpa seva era allà asseguda, bevent-se un cafè que no se li havia posat bé. Només tenia ganes d'aixecar-se, sortir del bar i anar-se'n cap a casa. Potser aquell home s'havia adormit. Pel que es veia, no pensava sopar a casa. Va mirar el rellotge. Les set. Potser sí que soparia a casa i diria a la seva dona que tornava molt cansat de la feina. Mentrestant, la dona faria veure que continuava ignorant-ho tot i, dolguda i ressentida, esperaria les proves que li permetessin anar a l'advocat. «Descansa, amor meu, pobret, treballes massa. Descansa. Tu, que t'ho mereixes tot. Tot el que et passarà.»

El seu reflex al vidre imitava l'expressió que imaginava a l'esposa enganyada. Abans que la dona del bar l'odiés massa per ocupar-li la millor taula amb una consumició tan pobre, va demanar un altre cafè i una aigua amb gas.

Tot just estava aixafant la rodanxa de llimona contra el fons del got que es va il·luminar la llum del portal. Es va posar en guàrdia.

L'home sortia de l'edifici, però ho feia sol. En qualsevol cas, el va fotografiar. I estava a punt d'abaixar la càmera quan va aparèixer la dona. Pel que es veia, ell s'havia descuidat alguna cosa, un objecte petit que ella li lliurava amorosament i ell rebia amb una reserva previnguda. Ella feia un passet per acostar-l'hi i ell retrocedia, apartava el cos i allargava la mà. Potser li feia por que algun veí els veiés, o potser que els estiguessin vigilant. Una reacció paranoica, un símptoma del sentiment de culpa. La dona buscava un darrer gest afectuós.

—Vinga, fes-li un petó, imbècil.

Però no ho va fer. I se'n va allunyar mentre es desava a la butxaca de l'americana el que li havia donat la dona, que va tornar cap a l'interior de l'edifici.

Amb aquella imatge no n'hi havia prou. Caldria continuar amb la investigació, una feina sense sobresalts previsibles, gairebé de manual, com si al seu pare li fes por carregar-la més del compte o l'hagués enviada a classes de repàs. Va somriure. I el cap, desagraït, li va enviar una altra fiblada de dolor. Se'n va venjar premsant la rodanxeta de llimona fins que l'aigua es va omplir d'uns cossets translúcids que es va empassar com si fossin un medicament.